

پہ اسلام کی
د حوان او حوانی
اہمیت

لیکوال: دکتور رحمت اللہ زاہد

په اسلام کې

د ځوان او ځوانۍ اهميت

ليکوال : دکتور رحمت الله زاهد

په اسلام کې د ځوان او ځوانۍ اهميت

الله تعالی د ټولو مخلوقاتو دوه ډوله پیدا کړي دي، یو هغه چې مکلف نه دي، په هغوی کوم عبادت فرض کړی شوی نه دی، او نه به له هغوی څخه پوښتنه کولی شي، بلکه هغه په فطري او پیدائشي ډول د الله تعالی د حکمونو پابند دي، او د کوم هدف لپاره چې الله تعالی پیدا کړي دي هغه په بڼه ډول سر ته رسوي.

دوهم ډول هغه مخلوق دی چې هغه مکلف دی، پر هغې باندې الله تعالی خپل حکمونه عملي کول فرض کړي دي، هغه ته یې د خپلې تابعدارۍ امر کړی دی، او د هغې د ژوند تیرولو لپاره یې بیلا بیلې طریقي او قوانین برابر کړي دي.

بیا د مکلف مخلوق دوه ډوله دي، یو هغه چې په هیڅ وخت کې د الله تعالی د حکمونو نافرمانی نه کوي، او د خپل فطرت سره د الله تعالی د حکمونو داسې پابند دي لکه چې په هغوی کې د مخالفت توان نه شته، دا فرشتي دي، چې د هغوی په هکله قرآن کریم وایي:

﴿ الْمُنْتَحِنَاتِ ۚ وَالصُّفَىٰ الْمُنْتَحِنَاتِ الْمُنَافِقِينَ النَّعَابِينَ الطَّلَاقِ ۚ

الْبَيْحِينَ يٰۤاَيُّهَا الْمَلِكُ الْفَتَلَمِرُ ۚ التَّحْرِيمِ: ٦

«هغوی د الله تعالی د حکم څخه سرغړونه نه کوي او هغه څه کوي د کوم چي ورته حکم کولي شي».

د مکلف مخلوق دوهم ډول هغه دی چي په هغي کي د خير او شر، نيکی او بدی، عبادت او مخالفت، تابعداري او نافرمانی صلاحیت شته، هغه په خپله خوښه د الله تعالی د حکمونو تابعداري هم کوي او نافرمانی هم، په دنيا کي په هغي باندي هيڅ قسم پابندي نه شته:

﴿ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ۚ ﴿٢٩﴾ الْكَهْفِ: ٢٩

« د چا چي خوښه شي ايمان دي راوړي او که خوښه يي شي کفر دی وکړي»، خو د هر يو انجام معلوم دی.

دا ډول مخلوق بيا دوه قسمه لري: انسان او جن (پيريان)، د دي دواړو د پيدائش د هدف په هکله الله تعالی فرمايي:

«ما پيريان او انسان د خپل عبادت لپاره پيدا کړي، نه زه د هغوی څخه رزق غواړم، او نه ورڅخه د خوراک غوښتنه کوم، دا خو

الله دی چې رزق ورکونکې او د کلک قوت څښتن دی».

الذاریات: ۵۶ - ۵۸

د انسانانو او پیریانو د ژوند اصلي هدف د الله تعالی عبادت کول دی، تر څو د عبادت په نتیجه کې الله تعالی راضي او دوی د جنت مستحق وگرځوي، او په دنیا کې چې څومره رزق د هغوی لپاره مقرر دی بې له کمې او زیاتې یې هغوی ته ورکوي، نو کله چې انسان خپل هغه مقصد پوره کړي د کوم لپاره چې پیدا شوی دی نو د دنیا رزق خو هسی هم هغه ته ورکول کیږي، په آخرت کې به جنت هم ورکړل شي، خو که انسان د رزق په گټلو کې د الله تعالی د عبادت څخه غافله شي، نو رزق به د خپل مقدار په اندازه لاس ته راوړي خو د جنت د لاس ته راوړني څخه به محروم شي.

بیا په هره نوعه کې د خپل عمر، قابلیت او نورو وجوهاتو له امله بیلا بیلې مرحلې وي او د هرې مرحلې خپلې غوښتنې وي چې د هغې پوره کول ضروري وي، انسان الله تعالی په پیر بڼه ډول د اوچتو صلاحیتونو سره پیدا کړی دی:

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ التين: ٤

«په تحقيق سره مونږ انسان په ښه جوړښت سره پيدا كړى دى»

هغه يې په دنيا كې د خلافت او امامت مستحق گرځولى دى:

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۗ قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۗ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

البقرة: ٣٠

«هغه وخت د يادولو وړ دى كله چې ستا رب فرشتو ته وويل زه

په زمكه كې يو خليفه پيدا كووم»، بيا يې دغه انسان د فرشتو

مسجود وگرځوو:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ {البقرة: ٣٤}

« او (هغه وخت هم د يادولو وړ دى) كله چې مونږ فرشتو ته حكم

وكړ چې آدم ته سجده وكړئ، نو د شيطان پرته ټولو سجده وكړه».

الله تعالی انسان ته عزت او کرامت ورکړی دی، د هغه لپاره یې په اوبو او وچه کې د سفر اسانتیاوی برابرې کړې دي، او د هغه د خوراک لپاره یې ښه ښه شیان پیدا کړي دي: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي

آدَمَ وَحَمَلْنَاَهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا﴾ الإسراء: ۷۰

« په تحقیق سره مونږ د آدم (عليه السلام) اولاد سره عزت ورکړی دی، هغوی له مې په وچه او لمده کې سورلی ورکړي دي، او د خوراک لپاره مو ورته پاک شیان برابر کړي دي، او په ډیر مخلوقاتو مې دوی غوره کړي دي.»

هم دا انسان دی چې الله تعالی د ده دخدمت لپاهر د دنیا ټول شیان پیدا کړي دي:

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ ۗ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾
البقرة: ۲۹

« الله تعالی هغه ذات دی چې ستاسو لپاره یې د زمکې ټول شیان

پيدا کړي دي»، الله تعالى د انسان د فائدي لپاره بيلا بيل شيان تابعدار گرځولي دي:

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ ۗ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ ۗ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ (۳۲) وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ ۗ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۗ﴾ إبراهيم:

۳۲ - ۳۳

« او هغه ستاسو لپاره کشتی تابع کړي دي، چي په بحر کي د هغه په حکم رواني دي، او ستاسو لپاره يي نهرونه تابع گرځولي دي، لمر او سپوږمی چي په منظمه توگه څرخي هغه يي هم ستاسو تابع کړي دي، او شپه ورځ يي هم ستاسو تابع کړي دي».

حيوانات يي هم د انسان په ولکه کي ورکړي دي تر څو په سفر او د سامان په وړلو کي تري گټه واخلي

﴿لَيْسَتُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ﴾ الزخرف: ۱۳

«هغه ذات ډير پاک دی چې دا حيوان يې زموږ تابع کړی دی په داسې حال کې چې موږ د دې په خپله ولکه کې د رواستو توان نه لرو».

بيا الله تعالى د انسانانو د لارښوونې لپاره پيغمبران، کتابونه او صحيفې راوليږلي تر څو نافرمانه انسان ته سمه لاره وښايي.

د عمر په لحاظ ددغه انسان مختلفې مرحلې دي، ماشومتوب، هلکوالي، ځوانی، بوډاوالي او هغه د ذلت عمر چې نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) ورڅخه پناه غوښتي.

په وروکتوب کې انسان مکلف نه وي، په هغه کوم حکم فرض نه وي، په خپله خوښه چې څه غواړي هغه لوي، د بوډا والي په حالت کې د انسان ټول قوتونه کمزوري شي، دماغ، د وينا قوت، د اوریدو قوت، د لیدو قوت په هر شې کې کمزوري راشي، چې د

هغې له امله انسان په ښه ډول د الله د عبادت حق نه شي ادا کولې، خو د ځوانۍ عمر یو داسې حالت دی چې په دې کې د انسان ټول قوتونه په خپل ځای وي، هم دا عمر د سمون او فساد دی، له دې امله هره نظریه، فکر، نظام او حرکت د ځوانانو په واسطه قوي کیږي او د ځوانانو په واسطه کمزوري کیږي.

هم د دې اهميت له امله اسلام د ځوانانو د اصلاح او سمون لپاره خاص حکمونه بیان کړي دي، او د اسلام ستر پیغمبر (صلي الله عليه وسلم) په خپلو حديثو کې د ځوانۍ او ځوانانو اهميت ښکاره کړی دی، مونږ په دې مقاله کې هغه حديث راجمع کړی دی چې د ځوانانو او ځوانۍ په اړه دي.

دکتور رحمت الله زاهد اسلام آباد

1- ځوانې غنيمت وگڼۍ:

ځوانې داسې بې گټې او فايدې شې نه دي چې انسان دې هغه د الله په نافرمانۍ او سر غړونه کې ولگوي، بلکې په کار ده چې ځوانې غنيمت وگڼل شي او هغه د خپلې او نورو د اصلاح، او دخپل او نورو د دنيا او آخرت د سمون لپاره وکارول شي.

عن ابن عباس ، رضي الله عنهما قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لرجل وهو يعظه : « اغتنم خمسا قبل خمس : شبابك قبل هرمك ، وصحتك قبل سقمك ، وغناك قبل فقرك ، وفراغك قبل شغلك ، وحياتك قبل موتك »

((المستدرک للحاکم، والبيهقي في شعب الإيمان))

عبد الله بن عباس (رضي الله عنهما) د رسول الله (صلي الله عليه

وسلم) وينا نقل کوي چې: «پينځه شپان د پينځه و څخه مخکې غنيمت وگنئ: ژوند د مرگ څخه مخکې، صحت د مرض څخه مخکې، وزگار تيا د روزگار څخه مخکې، ځوانې د بوداتوب څخه مخکې، او مالداري د فقر څخه مخکې».

«ځوانې د بوداتوب څخه مخکې» ځوانې د بوداتوب څخه مخکې غنيمت گڼل او هغه کارونه کول چې بيا يې انسان په بوداتوب کې نه شي کولې، د فکر څخه واخله د عمل پورې، د جومات څخه واخله تر ميدان جنگ پورې، د لمونځ څخه واخله تر حج پورې، د اسلام د قبلولو څخه واخله په زمکه باندې د هغه د نافذولو پورې، کوم شی چې د ځوانۍ په حالت کې څه ډول کيږي په بودا والي کې هغه شان نه تر سره کيږي.

نن که الله تعالی تا ته خائسته ځوانې درکړی ده، او ټول قوتونه او صلاحيتونه په تا کې پوره شته دی، او ته دغه قوت او صلاحيت په توفو تقالو او نشو تماشو کې ولگوي، خو چې کله سبا ته بودا شی او ستا قوتونه او صلاحيتونه کمزوري شي نو بيا خولې،

پگړۍ په سر کړۍ، په لاس کې لوټه او تسبیح ونیسي، او د جومات په څنگ کې «هو هو» کوی نو بیا ته څه کولی شي؟

په ځوانۍ کې عبادت کړه چې عادت د پیغمبر دی

په زرخت کې خولپوه هم توبه گار شي له گناه نه

د نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) د حکمت څخه ډک دغه وصیت عقل مند انسان متوجه کوي چې خپل ځان د راتلونکي لپاره وساتي، او د الله تعالی د ورکړل شوو نعمتونو څخه پوره گټه واخلي، په ځانگړی ډول دالله تعالی طرف ته د دعوت په میدان کې، او د الله تعالی د رضا لپاره په کار کولو کې، ځکه چې د دعوت لار د مشکلاتو او سختیو څخه ډکه لار ده، دا اسانه او تیاره لاره نه ده، بلکه د سربښندنې، صبر، جهاد، او شهادت لاره ده، او ځوانان د دې کارونو د سر ته رسولو طاقت لرلي شي، نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) به هم د دعوت د کار لپاره اکثر د ځوانانو انتخاب کولو، نو څوک چې هم د خپلي ځوانۍ ساتنه

وکړي، د هغې اثر به په بوداتوب کې وويني او بدله به يې په آخرت کې د الله تعالى څخه تر لاسه کړي.

۲- د ځوانۍ په هکله به پوښتنه کيږي:

ځوانې غنيمت گڼل په کار دي او هغه د خپلې او نورو په اصلاح کې استعمالول په کار دي، ځکه چې د قيامت په ورځ به د ځوانۍ په هکله پوښتنه کيږي، چې تا د عمر دغه تر ټولو غوره برخه چرې او څه رنگ تيره کړي ده، د ځوانۍ څخه دې خپله څومره گټه

تر لاسه کړی او نورو ته دې څومره گټه رسولی؟

عن عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) عن النبي (صلي الله عليه وسلم) قال: «لا تزول قدما عبد يوم القيامة من عند ربه حتى يسأل عن خمس: عن عمره فيما أفناه، وعن شبابه فيما أبلاه، وعن ماله من أين اكتسبه وفيما أنفقه، وما ذا عمل فيما علم»

((سنن الترمذي، أبواب صفة القيامة والرقائق والورع))

عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) وينا نقل كوي چې: «تر هغه به د انسان قدمونه د قيامت په ورځ د الله تعالى د مخي څخه حركت ونه كړي تر څو ورڅخه د پينځه شپانو په هكله پوښتنه ونه شي: د عمر په هكله چې په څه كې دى لگولې وو، د ځوانۍ په هكله چې په څه كې دي تيره كړى وه، د مال په هكله چې له كوم ځايه دى تر لاسه كړي وو، او په څه كې دى مصرف كړى وو، او په علم دى څومره عمل كړى وو.»

عمر د الله تعالى ډير لوى نعمت دى په دې شرط چې انسان دغه عمر د الله تعالى په عبادت او د هغه د دين په خدمت كې مصرف كړي، په دغه ډول د عمر يوه خاصه برخه ځواني هم د الله تعالى ډيره لويه پيرزوينه ده، او دا دواړه نعمتونه داسې دي چې د تيريډو وروسته بيا نه راگرځي، نه تير شوى عمر راگرځي او نه تيره شوي ځواني، لدې امله پكار ده چې دغه دواړه نعمتونه د ضائع كولو څخه وساتل شي، او په كار ده چې انسان په خپل ژوند او

ځوانۍ کې د الله تعالى رضا تر لاسه کړي، تر څو که سبا ورځ په قيامت کې ورڅخه د دغه دواړو په هکله پوښتنه وشي نو چې سم ځواب ورکړي، خو که انسان خپل عمر او ځوانۍ ضائع کړي وي، د دنيا په توقو تقالو کې يې مصرف کړي وي، د بې دينۍ په کارونو کې يې لگولې وي، د اسلام په دشمنۍ او د باطل په خدمت کې يې ترې کار اخستي وي، نو بيا به دغه انسان پښيماڼه وي او د دغه کار پايله به د الله تعالى عذاب وي.

هم دا لامل دی چې په قرآن کریم کې الله تعالى په يو وړوکي سورة کې د انسان په عمر باندې قسم کړی دی چې انسان په تاوان کې دی، نو دغه عمر چې الله تعالى ورباندې قسم کوي که انسان يې ضائع کړي نو په پرته له شکه دغه انسان تاواني دی.

﴿ وَالْعَصْرِ (۱) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (۲) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ (۳) [العصر: ۱ - ۳]

«په زمانه مې دى قسم وي چې انسان په تاوان کې دى، خو هغه خلک تاوانيان نه دي چا چې ايمان راوړى، نيك عمل كوي، او يو بل ته په حق او صبر وصيت كوي».

كه يو انسان خپل ځان د تاوان څخه ساتل غواړي، د برياليتوب ژوند تيرول غواړي، نو هغه دى په دې سورت كې په څلورو خبرو باندې عمل وكړي.

۱- ايمان راوړل، ۲- د ايمان د غوښتنې سره سم نيك عمل كول، ۳- د نورو انسانانو د دنيا او آخرت د برياليتوب لپاره هغوى ته د حق نصيحت كول، ۴- د حق په لاره كې په راتلونكو تكليفونو په خپله هم صبر كول او نورو ته هم د صبر تاكيد كول.

دا څلور شيان د انسان ژوند د تاوان نه ژغورلي شي، كه نه وي نو انسان هلاك دى، د يو ځوان لپاره د دې شيانو څومره اهميت دى هغه په خپله پوهيږي، په كار ده چې يو ځوان خپله ځواني په بې گټې شيانو باندې د لگولو پر ځاى په هغه شيانو ولگوي كوم چې د هغه ژوند د تاوان څخه ساتي، تر څو كه له هغه څخه پوښتنه وشي چې تا خپله ځواني چېرته لگولى وه نو هغه به په ځواب كې ووايي

چې کومو شیانو چې د انسان ژوند د تاوان څخه ساتلو په هغې کې ما خپله ځوانې مصرف کړی ده، په دې ځواب سره به انسان کامیاب شي او که ځواب یې بل وي نو دی به هلاک شي.

امام رازي (رحمه الله) د یو عالم قول رانقل کړی دی چې ما د سورة عصر مطلب د یو یخ خرڅوونکي څخه زده کړ، هغه په بازار کې چېغې وهلی چې په هغه چا رحم وکړی چې د هغه سرمایه ويلي کيږي، کله چې ما د هغه دا آواز واورید نو ما په زړه کې وویل چې هم دا د سورة العصر مطلب دی، د ژوند کوم فرصت چې الله تعالی انسان ته ورکړی دی هغه د یخ د ويلي کیدو په شان په ډیر سرعت سره تیريږي، که دغه ژوند ضایع کړي، یا یې په ناروا کارونو کې ولگوي نو هم دغه د انسان تاوان دی.

3- په ځوانۍ کې د عبادت فضيلت:

څه رنگ چې مخکې وویل شول چې په ځوانۍ کې عبادت کول او ځوانې په عبادت کې تیرول د پیغمبرانو عادت وو، او په ځوانۍ کې د عبادت ثواب او اجر ډیر زیات دی، تر دې چې په ځوانۍ کې

عبادت کونکي به د قيامت په ورځ د الله تعالی د عرش د سيوري لاندې ناست وي.

((عن أبي هريرة (رضي الله عنه) عن النبي (صلي الله عليه وسلم) قال: "سبعة يظلهم الله في ظله يوم لا ظل إلا ظله: إمام عادل، وشاب نشأ في عبادة الله، ورجل ذكر الله في خلاء ففاضت عيناه، ورجل قلبه معلق في المسجد، ورجلان تحابا في الله، ورجل دعتة امرأة ذات منصب وجمال إلى نفسها، فقال: إني أخاف الله، ورجل تصدق بصدقة فأخفاها حتى لا تعلم شماله ما صنعت يمينه")).

((صحيح البخاري، كتاب الحدود، باب فضل من ترك الفواحش))

ابوهريرة (رضي الله عنه) د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) څخه روايت کوي چې «د قيامت په ورځ به اوه قسمه خلک د الله د خاص سيوري د لاندې وي چې (په دغه ورځ به) د الله تعالی د سيوري پرته بلل سيوري نه وي: ۱- انصاف کونکي مشر، ۲- د الله په عبادت کې لوي شوی ځوان، ۳- هغه سړی چې په ځوانۍ کې الله ياد کړي او د سترگو څخه يې اوښکي روانې شي، ۴- د

جومات سره مینه کونکي سړی، ۵- هغه دوه کسه چې په خپل مینځ کي د الله لپاره مینه کوي،

۶- هغه کس چې د یوی لوی خاندان خائسته بڼه ور څخه د بد کاری غوښتنه وکړي او دی ورته ووايي چې زه د الله څخه ویریرم، ۷- او بل هغه څوک چې صدقه دومره پټه ورکړي چې په بني لاس باندې د ورکړل شوی شي څخه چپ لاس هم خبر نه شي».

هغه حال لږ را په زړه کړی کله چې به ټول انسانان لغړ د الله تعالی د فیصلی په انتظار وي، او الله تعالی به د خپل شان موافق په عرش باندې وي، هیچا ته به د خپل ځای څخه د حرکت اجازه نه وي، ټول به د حساب کتاب په انتظار کي وي، د گرمو سکروتو په شان په گرمه زمکه به ولاړ وي، نه به ابادي وي نه ونه، نه چتری نه بل سیوري، هم په دې حالت کي به ځپني نیک بخته د الله تعالی د عرش تر سیوري لاندې په ډیر بڼه حال کي ناست وي، نه به گرمي وي نه به لمر، بلکه پټ او ښکاره دواړه په اطمینان کي وي، دا خلک به څومره خوشحاله وي، په دې خلکو کي به هغه ځوان هم وي چا چې د خپل نفس غوښتنې د پښو لاندې کړي وي

او خپله ځوانۍ يې د خپل رب په عبادت کې تيره کړي وي، خپل عمر او ځوانۍ يې د خپلو نفسي غوښتنو په منلو کې نه وي برباد کړي، بلکه د الله په خوشحالولو کې يې لگولي وي.

امام ابن حجر (رحمه الله) وايي: «ځوان يې ځکه په ځانکړي ډول ذکر کړ چې په ځوانۍ کې د شهوت غلبه زياته وي، د نفسي غوښتنو قوت زور ووي، چې له امله يې عبادت گران وي، نو په ځوانۍ کې عبادت کول د دې نښه ده چې د دې انسان تقوی په خواهشاتو برلاسي ده»

((فتح الباري، حافظ ابن حجر العسقلاني، 170/2))

ايا نن په سينماگانو، فلم خانو، کلبونو، د بي حيايي په مرکزونو، شراب خانو او عشقي مرکزونو کې د ايرکنديشن په يخې هوا کې غافله ځوان، يا په کوم چمن، باغ، تفريح ځاي کې د ونې د سيوري لاندې د خپلې معشوقې په څنگ کې ناست بې پروا ځوان د قيامت د ورځې د سختې گرمۍ په هکله فکر نه کوي؟

ايا د دې غفلت څخه د بيدارۍ وخت نه دی رارسيدلي؟، ايا په هغه پنځوس زره کاله اوږده ورځ کې د خپل ځان لپاره د سيوري د پيدا

کولو په خاطر د الله عبادت د خپل عادت جوړولو وخت نه دی راغلي؟.

ځوانانو! د قيامت نه ختميدونکي ژوند د دنيا د مينځه تلونکي ژوند په بدله کې مه ضايع کوی، نن دا لږ ژوند د الله تعالی د حکمونو موافق تير کړی، تر څو چې سبا مو په نه ختميدونکي ژوند کې نعمتونه او راحتونه په برخه شي.

4- په ځوانۍ کې امید او ویره:

ایمان د امید او ویرې تر مینځ ساتل کيږي، ویره د الله د عذاب څخه او امید د الله تعالی د رحمت او بخشش، که انسان یواځې ویره کوونکي شي او د الله تعالی د رحمت او مغفرت هیڅ امید ورسره نه وي، نو لدې امله انسان گمراه کیدای شي، او فکر به کوي چې هسي هم د بڅبنې څه امید نه شته نو چې څه دی خوښه وي هغه کوه، که قيامت نه خائسته کيږي نو په دنيا کې خو ښی مزی وکړه.

او که بې ویرې شي او فقط امید کوونکې شي، نو دا هم د خطر څخه پک کار دی، چې څه کوی هغه کوه، الله تعالی غفور رحیم دی بخښنه به وکړي، نه! ویره به هم کوي او امید به هم ساتي، ویره به دي له گناهونو څخه ساتي، او امید به دی د الله تعالی د رحمت او مغفرت طلب کوونکې کړي، له دی امله په یو حدیث کې د یو داسې ځوان فضیلت ذکر شوی دی چې هم ورسره د الله د عذاب ویره وه، او هم بې د الله د رحمت امید په زړه کې وو.

عن أنس (رضي الله عنه) أن النبي (صلي الله عليه وسلم) دخل على شاب وهو في الموت، فقال: "كيف تجدك؟" قال: "أرجو الله يا رسول الله، وأخاف ذنوبي"، فقال رسول الله (صلي الله عليه وسلم): "لا يجتمعان في قلب عبد في مثل هذا الوطن؛ إلا أعطاه الله ما يرجو وآمنه مما يخاف" ((

((سنن ابن ماجه، أبواب الزهد، باب ذكر الموت والاستعداد له))

انس (رضي الله عنه) وايي چې رسول الله (صلي الله عليه وسلم) د یو ځوان خواته په داسې حالت کې ورغې چې هغه د مرگ په حال کې وو، رسول الله (صلي الله عليه وسلم) ورته وویل: څه حال دی؟

هغه وويل: اى د الله رسوله! د الله تعالى څخه اميد هم لرم، او د خپلو گناهونه ويره هم راسره ده، رسول الله (صلي الله عليه وسلم) وويل: د کوم انسان په زړه کې چې په دې حال کې دا دوه صفتونه يوځاي شي، نو الله تعالى ده ته هغه څه ورکوي چې دې يې اميد لري، او د هغه څه نه يې ساتي چې ترې ويريږي.

دا د نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) د هغه ځوان لپاره زيږې وو، د چا په زړه کې چې اميد او وېره دواړه يو ځاي شوی وو، او بسکاره خبره ده چې اميد خو د عبادت پرته نه رامینځ ته کيږي، خامخا هغه به يو عبادت کونکي ځوان وو، او د خپل عبادت په وجه به يې دا اميد لرلو چې الله تعالى به ورله په خپل رحمت کې ځای ورکړي، خو د دې سره بې ويري هم نه وو، چې خامخا به د هغه عبادت قبلېږي او نه هغه خپل ځان د گناه څخه پاک گڼلو، له هم دې امله د هغه په زړه کې ويره وه چې هسي نه د گناه په وجه هغه ونه نيول شي.

رسول الله (صلي الله عليه وسلم) د هغه د دې حالت تعريف وکړ، او هغه ته يې زيرې ورکړ، چې الله تعالى به ستا اميد پوره کړي او د کوم شې څخه چې وپريږي له هغې به دې په امن کړي.

په دې حديث کې د بې اميده او بې ويري ځوانانو لپاره د عبرت درس دی، مرگ خامخا راځي خو وخت يې معلوم نه دی، ماشوم هم مري، لوی هم، ځوان هم مري، بوډا هم، سړی هم مري بڼه هم، مالدار هم مري غريب هم، نو آیا د دغه ناڅاپي راتلونکې شي لپاره تيارې نه دی په کار؟ آیا کوم ځوان اميد او ويره د مرگ لپاره د توبنې په ډول تياروي؟ په کار ده چې ځوان هغه عبادت د ځان لپاره توبنه وگرځوي د کوم په نتيجه کې چې اميد او ويره پيدا کيږي.

د الله څخه ويره د مؤمن صفت دی، الله تعالى فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ﴾ (٥٧) وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ (٥٨) وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ (٥٩) وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ (٦٠) أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ

وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ (٦١) ﴿المؤمنون: ٥٧ - ٦١﴾

« کوم خلک چې د خپل رب څخه ویريږي، او څوک چې د خپل رب په ایاتونو یقین کوي، او هغوی د خپل رب سره شریک نه جوړوي، او هغه څوک چې د عمل کولو سره بیا هم د هغوی زړونه په ویره کي وي چې دوی به خپل رب ته ورځي، نو دغه ډول خلک په نیک کار کي کوشش کوي او هغوی د یو بل سره سیالي کوي.»

((عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ وَهْبِ الْهَمْدَانِيِّ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ هَذِهِ آيَةِ { وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ } قَالَتْ عَائِشَةُ أَهُمَّ الَّذِينَ يَشْرَبُونَ الْخَمْرَ وَيَسْرِقُونَ قَالَ لَا يَا بِنْتَ الصَّادِقِ وَلَكِنَّهُمْ الَّذِينَ يَصُومُونَ وَيُصَلُّونَ وَيَتَصَدَّقُونَ وَهُمْ يَخَافُونَ أَنْ لَا يُقْبَلَ مِنْهُمْ أَوْلِيكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ))

((سنن الترمذي، أبواب التفسير، ومن سورة المؤمنین.))

د مؤمنانو مور عائشه صديقه (رضي الله عنها) وايي: «ما د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) څخه د دې ايت په هکله پوښتنه وکړه (

والذين يؤتون ما آتوا وقلوبهم وجة) آيا د دې څخه هغه خلک مراد دي څوک چې شراب څښي، او غلا کوي؟ رسول الله (صلي الله عليه وسلم) وفرمائل: د صديق لوري، نه! دا هغه خلک دي چې روژي نيسي، لمونځونه کوي، خيراتونه ورکوي، خو د دې سره بيا هم ويريزي چې الله تعالى به دا قبول کړي او کنه، دا هغه خلک دي چې په نيکو کارونو کې تيزي کوي»

۵- د الله په لاره کې مخکې کيدونکي ځوانان:

الله تعالى چې ځوان ته کوم د ځوانۍ عمر او طاقت ورکړی دی هغه دی غنيمت وگني، او د قيامت په ورځ د صحيح ځواب ويلو او د الله تعالى عرش د لاندې په سيوري کې د ځاي پيدا کولو لپاره دی د الله تعالى د دين خدمت وکړي او د هغه په لاره کې دی خپل ځان مخکې کړي.

په دې کار کې دې صحابه کرام (رضي الله عنهم) د خپل ځان لپاره نمونه وگرځوي چې څه رنگ ځوان صحابه د الله تعالى په لاره کې مخکې کيدل، او په هر هغه ميدان کې يې خپل طاقت بشکاره کاوه

په کوم میدان کې چې د حق او باطل مقابله روانه وه، که د علم او عمل میدان وو، که د دعوت او تبلیغ، د خلکو د خدمت میدان وو، که د جنگ میدان، په هر ځای کې ځوانان صحابه مخکې وو. د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) په هره غزا کې د ځوانانو صحابه وژونه بنکاره وه خو د اسلام او کفر په اولنۍ جگړه کې چې څه رنگه ځوانانو صحابو د خپل لښکر په مقابل کې د کافرو د درې چنده زیات لښکر مقابله کړې وه او هغه یې د ماتې سره مخ کړې وو د هغې مثال نشته، د دغه جنگ حال په حدیثو کې بیان شوی دی.

د دغې غزا یوه صحنه په دې حدیث کې بیان شوی ده. عن علي (رضي الله عنه) قال: "تقدم عتبة بن ربيعة، وتبعه ابنه وأخوه، فنادی: من يبارز؟ فانتدب إليه شباب من الأنصار، فقال: من أنتم؟ فاخبروه، فقالوا: لا حاجة لنا فيكم، إنما أردنا بني عمنا " ((سنن أبي داود، كتاب الجهاد، باب في المبارزة))

علي (رضي الله عنه) وايي: «(د بدر د غزا په شروع کې) عتبه بن ربيعه رامنځ کې شو، چې ځوي او ورور یې ورپسې وو، او آواز

يې وکړ: څوک شته چې مقابلي ته راووزي؟ په دې کې د انصارو يو څو ځوانان په منډه ورغلل، عتبه ورته وويل: تاسو څوک يې؟ هغوی خبر ورکړ (چې مونږ انصار يو) هغوی ورته وويل: تاسو ته زمونږ اړتيا نشته! زمونږ د خپل تره زامنو (مهاجرين) سره کار دی...».

دا د ځوانانو صحابه ؤ عمل وو چې د مقابلي د بلنې په وخت کې د انتظار پرته په خپله خوبه ميدان ته کوزيدل، او د هغوی سره د خپل ځان کوم فکر نه وو.

نن هم زمونږ ځوانان مخکې کيږي خو سينماگانو ته، کلبونو ته، د سيال او تفريح ځايونو ته، نن هم ځوانان د خپل ځان لپاره يوه نمونه گوري خو په صحابه کرامو کې نه، په خپلو مشرانو کې نه، بلکه په فلمي ستورو کې، د هالی ووډ او بالي ووډ په هنرمندانو او ډمانو کې، په سندر غاړو کې، په لوبغاړو کې، او نوم به د مسلمان اخلي! تعجب دی په دې مسلمان او د هغه مسلماني ته، او تعجب دی داسې ځوان او د هغه ځوانۍ ته چې خپل ټول قيمتي وخت په

بي ځايه کارونوکې لگوي، چې له امله يې په ډيرو جسماني او ذهني مرضونو اخته کيږي.

څومره به ښه وي چې زموږ ځوانان، صحابه کرام د خپل ځان لپاره نمونه کړي، د هغوی په نقش قدم باندې روان شي، د الله تعالی په لار کې سيالي وکړي، د دنيا د غمونو څخه بي غمه د اسلام په فکر کې شي، د دنيا څخه ډير د آخرت په فکر کې شي نو الله تعالی به يې دنيا هم خائسته کړي.

نن موږ د دنيا د آبادولو لپاره خپل آخرت بربادوو، نو نه دنيا په لاس راغله او آخرت مو هم خراب شو، د دې لامل دا نه دی چې زموږ په ځوانانو کې صلاحيت نه شته، صلاحيت شته خو د هغې څخه کار نه دی اخستل شوی، جذبه شته خو هغه ورکه کړی شوی ده، فکر شته خو د هغې مخ غلط طرف ته اړول شوی دی، کوشش کيږی خو په غلطه لار کې.

ځوانانو له په کار دي چې خپل صلاحيتونه، جذبه او کوشش په سم طرف کې ولگوي، د بي فائدي او بي کټي شيانو څخه دی ځانونه وساتي، خپل صلاحيتونه دی د خپل رب د خوشحاليو لپاره په کار

راولي، ځوانان صحابه دی د خپل ځان لپاره نمونه کړي چې دا د کامیابۍ، او نیک مرغۍ لاره ده. تر څو چې په ځوانانو کې د قربانۍ او سربښندنې جذبه نه وي پيدا شوی، د هغوی صلاحیتونو ته سمه لار نه وی ورکړل شوی نو تر هغې پورې د مسلمانانو تیر برم او عزت نه راگرځي.

6- د مشرانو عزت کوونکې ځوان:

په اسلام کې د ټولني د بېلا بېلو مرحلو خلکو د یو بل سره د اړیکو ساتلو لپاره لارښوونې شوي دي، کشرانو ته د لویانو د عزت کولو حکم شوی دی، او لویانو ته پر کشرانو د شفقت او مهربانۍ امر شوی دی، د علماؤ احترام کول، په یو بل سلام کول، د خبرو اترو د ادابو لحاظ ساتل، او د غلطۍ په وخت کې د معافۍ کولو لارښوونې شوی دی.

په دغه ډول په قرآن اوسنت کې د ټول هغه کارونو څخه د ډډې کولو حکم شوی دی کوم چې په ټولنه کې د فساد او اختلاف لامل کیږي، لکه په سورة الحجرات کې چې کوم احکام ذکر شوی دی

د يوې مسلماني ټولني د پر ځاي ساتلو لپاره پر هغې عمل كول ضروري دي.

نن ورځ د دغه اسلامي لارښوونو څخه د سر غړوني له امله په اسلامي ټولنو کې بېلا بېل فسادونه خپاره شوي دي، د بې اتفاقي، بدگمانۍ او بې امنيتۍ لامل هم دغه دي.

د ټولني د بېلا بېلو مرحلو په لحاظ ساتلو سره په ځوانانو باندې د خپلو مشرانو احترام لازمي شوی دی، او د هغه ځوانانو فضيلت بيان شوی دی څوک چې د مشرانو احترام او عزت کوي.

((عن أنس (رضي الله عنه) قال: قال رسول الله (صلي الله عليه وسلم): "ما أكرم شاب شيخا لسنه إلا قبض الله له من يكرمه عند سنه")) (سنن الترمذي، أبواب البر والصلة))

أنس (رضي الله عنه) وايي چې رسول الله (صلي الله عليه وسلم) فرمايلي دی: «کوم ځوان چې د عمر د زياتوالي له امله د يو بودا عزت وکړي نو الله تعالی به د ده د بودا والي په وخت کې يو څوک د ده د عزت لپاره مقرر کړي».

دا د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) زيرې دى چې په ريښتيني كيدو كې يې هيڅ شك نشته، كه يو ځوان له دې امله د يو مشر عزت وكړي چې له ده څخه په عمر كې زيات دى، نو يوه ورځ به خامخا داسې راشي چې دى به اړتيا لري او الله تعالى به د يو ځوان په ذريعه د ده عزت او خدمت وكړي، ځكه چې تا د چا سره څه قسم سلوك وكړ، هغه شان ستا سره كيږي، كه چا د مشر بې عزتي وكړه، نو يو ورځ به د ده بې عزتي كيږي، او كه چا د مشر عزت او احترام وكړ، نو د ده به هم عزت او احترام وكړاى شي.

ځوان دى دا خبره په خپل ذهن كې كينوي، كه نن هغه په سر ك باندې د يو تيرېدونكي بودا لاس ونيوه او د هغه مرسته يې وكړه، د هغه د اوږې بار يې واخست، په موټر كې ولاړ مشر ته يې ځاي پرېښود، د كوم مظلوم سره يې كومك وكړ، نو سبا ته به الله تعالى د ده بدله وركړي، خو كه چا په كوم بودا پورې توقي وكړى، هغه ته يې تكليف ورسولو، په خپله په سيټ باندې ناست او مشر ته يې ځاى پرېښود، نو سبا به د ده سره هم داسې كيږي.

که چا د خپل پلار سره بد تمیزي وکړه، نو سبا به د ده سره د هغه ځوی بد تمیزي وکړي، که چا د خپلي مور خیال ونه ساته نو سبا به د هغه ځوی او لور د ده خیال ونه ساتي.

۷- د شکمن ځای څخه لیرې اوسیدل:

د گناه څخه ځان ساتل او تقوی اختیارول د هر مسلمان مسؤلیت دی، خو په ځوانانو باندې دا مسؤلیت د نور څخه زیات دی ځکه چې د هغوی استعدادونه زیات دی، او د گناه له امله د هغه صلاحیتونه ختمیږي، صلاحیتونه د انسان سره د الله تعالی امانت دی او د گناهونو له امله په دغه امانت کې خیانت کیږي، اسلام غواړي چې ځوانان خپل صلاحیتونه په خپلي او د نورو په گټه راولي، او د هر هغه شی څخه ځان وژغوري چې د ده صلاحیتونو ته تاوان رسوي، چې په هغې کې گناه هم شامله ده. اسلام د یوی ځانگړي گناه «زنا» د منع کولو پر ځای د هغې خوا

ته د ورتگ څخه هم منع کړی ده :

﴿وَلَا تَقْرُبُوا الزَّانَاتِ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾

الإسراء: ۳۲

«او زنا ته نږدې مه ورځی ځکه چې دا د بي کار او ناوړه لار ده». «زنا نه کول» او د «زنا خوا ته نه نږدې کيدل» په دواړو کې لوی توپير دی، زنا ته د نږدې نه ورتللو مقصد دا دی چې د هغه شي څخه هم ځان وساته کوم چې د زنا باعث کيږي، لکه: پردی بنځي ته کتل، بي باکه خبرې کول، ځان له کيناستل، مخلوط مجلسونه کول او داسې نور، ځکه چې دا زنا د نږدې تلو لارې دي، که دا لارې بندې شي نو زنا په خپله له مينځه ځي، خو که دا لارې آزادې وي نو بيا په زنا کې واقع کيدل گران کار نه دی.

له دې امله نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) خپل صحابه شکمن ځايونو ته له تللو او د شکمن کارونو د کولو څخه منع کړی دي، فرمايي چې:

"الحلال بين، والحرام بين، وبينهما أمور مشبهات، آلا فاتقوا الشبهات" (بخاري)

«حلال هم بنسکاره دی او حرام هم، خو د دواړو تر مینځ ځینې شکي شیان دي، نو د هغې څخه هم ځان وساتئ»، ځکه د شکمن شیانو کول انسان یو وخت په حرامو کې واقع کوي.

د گناهونو وسیلې او لارې بندول ضروري دي، او دا ویل نه دي په کار چې په دې باندې هیڅ نه کیږي، ځکه زمونږ مخې ته د نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) او د صحابه کرامو (رضي الله عنهم) ژوند پروت دی، سره له دې چې هغوی د ټولو څخه غوره مخلوق وو، خو بیایي هم احتیاط کولو، لکه په دې واقعه کې:

عن علي (رضي الله عنه) قال: "استفتته (صلى الله عليه وسلم) جارية شابة من خثعم، فقالت: إن أبي شيخ كبير قد أدركته فريضة الله في الحج، أفيجزئ أن أحج عنه؟ قال: "حجني عن أبيك" قال: ولوى عنق الفضل، فقال العباس: يا رسول الله! لم لويت عنق ابن عمك؟ قال: رأيت شابا، وشابة فلم آمن الشيطان عليهما" ²³.

((سنن الترمذي، أبواب الحج، باب ما جاء أن عرفة كلها موقف))

«علی (رضي الله عنه) وايي چې د خثعم قبیلې یوې پېغلې د نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) څخه پوښتنه وکړه چې زما پلار ډیر

بودا دی او پر هغه حج فرض شوی دی، آیا زه د هغه لپاره حج کولی شم، نو رسول الله (صلي الله عليه وسلم) ورته ووتل: "هو! د خپل پلار پر ځای حج وکړه"، علی (رضي الله عنه) وايي چې په دې وخت کې رسول الله (صلي الله عليه وسلم) د (خپل تره ځوي) فضل څټ بل طرف ته واړوه، عباس (رضي الله عنه) پوښتنه وکړه: ای د الله رسوله! ولی دی د خپل تره ځوي څټ بل طرف ته واړوه؟ رسول الله (صلي الله عليه وسلم) ووتل: "ما ځوان او بيغله (يو بل ته په کتو) وليدل، نو د شيطان څخه پرې وويرېدم".

په دې حديث کې د هغه خلکو لپاره د عبرت درس دی څوک چې وايي: د مخلوطو پروگرامونو له امله هيڅ نه کيږي، چې زړه پاک وي نو هر څه سم وي، خو آیا رسول الله (صلي الله عليه وسلم) د خپل تره په ځوی باندې بد گمانه وو؟ ایا د يو صحابي په ځانگړي ډول د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) د تره ځوي څخه د دغه ناوړه کار د سرته رسولو تصور هم کيدای شو؟ بلکه دا نبوي لارښوونې دي تر څو ټولې هغه لارې وتړل شي د کومو له امله چې په گناه کې د واقع کيدو وېره وي، که د يو صحابي او

صحابيي په زړه کې شيطان وسوسه اچولې شي، او د اسلام د پېغمبر دا وېره وي چې کېدای شي د دی ځوان او پېغلې په زړه کې شيطان د گناه وسوسه واچوي، نو د نن سبا په ځوانانو او پېغلو باندې څه اعتماد په کار دی.

"ځینې خلک وايي: چې د ناوره اړیکو د مخنيوي لپاره د سرو او بنځو تر مینځ د حجاب لازموم او په ټولنه کې د هغوی په گډ ژوند باندې بندیز لگول په حقیقت کې د دوی په اخلاقو او سیرت باندې حمله کول دي، ځکه چې د دېنه خو دا معلومېږي چې د ټولني ټول وگړي بد کاره دي او څوک چې دا قسم پابندیاني لگول غواړي په حقیقت کې د هغوی په خپلو سرو او بنځو باندې یقین نشته.

دا خبره خو په ښکاره معقوله ښکاري خو په کار ده چې دا دلیل نور هم مخکې بوتل شي، هر قلف چې دروازی ته لگول کیږي گویا دا د دې خبرې اعلان دی چې د دی دکان یا د کور څښتن ټولو خلکو ته غله وايي، د پولیسو مقررول د دی خبرې دلیل دی چې حکومت خپل ټول رعیت بدمعاشه گڼي، په دغه ډول په کار وبار کې چې کو خطونه لیکل کیږي او ضمانتونه اخیستل کیږي

گويا دواړه طرفونه يو بل ته د خيانت گر په سترگه گوري. کوم تدبيرونه چې د جرم د مخنيوي لپاره کيږي په هغې کې دا خبره شامله ده چې ټول هغه خلک په امکاني ډول مجرمان گڼل کيږي په چا چې د دغه تدبير اغيزه کيږي، د دې دليل په رڼا کې خو دغه دليل ويونکي خلکو ته د غلو، خيانت گرو او بدمعاشانو په نظر گوري خو د خپل عزت په معامله کې يې هيڅ پروا نشته، نو بيا ولې فقط په دغه يوه معامله کې احساسات دومره نازک شوي دي.

اصلي خبره دا ده چې د کومو خلکو په ذهنونو چې د پخوانيو اخلاقو اغيزه څه نا څه پاتې ده نو هغوی خو زنا او جنسي آزادي بده گڼي خو دومره يې هم بده نه گڼي چې د هغې د مخنيوي اړتيا دى محسوسه کړي، له دې امله د اصلاح او مخنيوي په تدبيرونو کې زمونږ او د دغه خلکو نظر جدا جدا دى، که په دوى کې د فطرت حقيقت په سمه توگه بنسکاره شي او دوى دا معامله په سمه توگه وپيژني، نو دوي به زمونږ سره په دې کې اتفاق وکړي چې انسان تر څو پورې انسان دى او په هغه کې د حيوانيت ماده شته،

نو تر هغې پورې يو داسې تمدن چې د افرادو د خواهشاتو او د هغوی د نفسي غوښتنو پر ځاي د ټولني اصلاح او برياليتوب غواړي نو هغه د دغه ډول تدبيرونو څخه غافل کيدای نه شي. ((پرده، امام مودودي، ص: 151-152))

8- د پاک لمنی په خاطر واده کول

قرآن کریم کې الله تعالی فرمایي:

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ ۚ إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

[النور: ۳۲]

« په تاسو کې چې څوک بې واده وي د هغوی نکاح وکړئ او ستاسو په غلامانو او وينځو کې چې څوک د نکاح وړ وي هغوی ته هم».

د دې حکم څخه معلومېږي چې الله تعالی د واده په کولو تاکيد کړی دی، او د ټولو هغه نارينه او ښځينه د واده حکم يې کړی دی چې واده ته اړتيا لري، تر دې چې غلام او وېنځه چې تر ډيره حده

بې واکه وي د هغوی د واده کولو حکم بې هم کړی دی خو په دې شرط چې په هغوی کې د واده د غوښتنو د پوره کولو صلاحیت وي، او دا مسؤلیت الله تعالی د قوم په غاړه اچولی دی تر څو د دې کار اهميت بنسکاره شي، او د واده چې کومې گټې دي ټول قوم د هغې څخه برخه من شي، او د واده د نه کولو چې کوم نقصانونه دي ټول قوم د هغې څخه وساتل شي، ځکه هيڅ يو عقل مند انسان د دې څخه انکار نه شي کولی چې که چېرې د جائز واده دروازه وتړل شي نو د ټول قوم اخلاقي حالت خرابیږي .

((اسلام کا نظام عفت و عصمت، مولانا ظفر الدين، ص: 55))

واده کول د ټولني د سمون لامل کيږي، او د واده څخه سرغړونه، يا په هغې کې ورسته والي، يا د رسمونو او رواجونو له امله واده گرانول په ټولنه کې د فساد لامل کيږي، ځکه خو نبي کریم (صلي الله عليه وسلم) ځوانانو ته د واده کولو حکم کړی دی تر څو د هغوی فطري غوښتنې په سمې او شرعي توگه پوره شي.

عن عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) قال قال لنا رسول الله (صلى الله عليه وسلم): "يا معشر الشباب من استطاع منكم الباءة فليتزوج فإنه أغض للبصر وأحصن للفرج، ومن لم يستطع فعليه

بالصوم فإنه له وجاء"

((صحيح البخاري، كتاب النكاح، باب من لم يستطع الباءة))

عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) فرمايي چې مونږ ته د الله پيغمبر (صلي الله عليه وسلم) وفرمايل: « اى د ځوانانو ډلې! په تاسو کې چې څوک د واده طاقت لري نو هغه دى واده وکړي، ځکه واده کول د نظر د بنکته کولو او د شرم گاه د ساتلو وسيله ده، او که څوک د واده طاقت نه لري نو هغه دى روژې نيسى ځکه هغه دده د شهوت کمونکي ده».

په دې حدیث کې که یو طرف ته د واده کولو حکم شوی دی نو بل طرف ته د واده گټې بیان شوي دي چې د واده له امله پاک لمنې پيدا کېږي او انسان د حرامو څخه ساتل کېږي.

د نکاح دا تاکيدي حکم په مصلحت او حکمت باندې ايښودل شوی دی، ځکه چې د انسان په خټه کې جنسی میلان پروت دی، چې د ځوانی د رسیدو ورسته د هغې نېني بنکاره کېږي او ورو ورو زیاتېږي چې د غوښتنې رنگ غوره کوي.

په خوب او ویننه، گرځیدو راگرځیدو، ناسته ولاړه، هر وخت کې هم دغه یو احساس په ده باندې غالب او برلاسي وي، د زړه او

عقل تر مينځ هر وخت جنگ وي، دطبيعي بريدونو دمرعاتولو پرته خپله غوښتنه پوره کول غواړي خو عقل هغه سمبالوي، د عقل او طبيعت په دې جنگ کې کله عقل غالب وي او کله طبيعت برلاسي شي، د بې واده توب په زمانه کې په خاص ډول د ځوانۍ په ورځو شپو کې هم دا کشمکش جاري وي.

خو کله چې انسان واده وکړي او د نفسي غوښتنو د پوره کولو جائز لاره ورته پيدا شي نو انسان د دغه کشمکش څخه خلاص شي او د دغه بې فائدي خيالونو څخه نجات بيا مومي او په گټورو کارونو کې ورته د وخت د لگولو موقع په لاس ورشي، ارام او اطمینان ورته په برخه شي، او دا يو حقيقت دی چې کوم کار په سکون او اطمینان ترسره شي هم هغه گټور او د ښو پایلو لرونکی وي .

(اسلام کا نظام عفت و عصمت، ص: 66))

د دې حکمونو او لارښوونو څخه د اسلامي شريعت هدف دا دی چې د جنسي پراگندگۍ ټولې لارې وتړل شي، نفسي غوښتنې د واده په دائره کې رابندې کړل شي، او د دغه دائرې څخه بهر چې څومره ممکن وي جنسي فعاليتونه له مېنځه يوړل شي، او کومې

غوښتنې چې طبيعي دى د هغې د پوره كولو لپاره يو مركز جوړ كړل شي، چې هغه مركز د سړي لپاره خپله ښځه او د ښځې لپاره خپل خاوند دى، تر څو انسان د ټولو غير طبيعي او په خپل لاس جوړې شوي ذهني پراگندگۍ او د كار د انتشار څخه وژغورل شي او په خپل ټول طاقت سره د ټولني خدمت وكړي، او د صنفي محبت او جاذبيت كومه ماده چې الله تعالى د دې كار خانې د چلولو لپاره په سړي او ښځې كې پيدا كړي ده هغه د يوې كورنۍ په جوړښت كې مصرف كړي.

واده كول د هر اړخ څخه يو غوره كار دى، ځكه چې واده د انساني او حيواني فطرتونو غوښتنې او د الله تعالى د قانون هدف پوره كوي، او د واده څخه ډډه كول (يا ورسته كول، هغه د رواجونو او رسمونو، او ولورونو د ډير والي له امله گرانول) يو ناوړه كار دى ځكه چې د دې له امله به يوه بدې خامخا رامينځ ته كيږي، يا خو به انسان د فطرت غوښتنې نه پوره كوي او خپل قوت په د فطرت سره په جنگ كې ضايع كوي، او يا به هغه د فطرت د غوښتنو په مقابل كې بې وسه كيږي او په هر غلطه او ناجائزه لاره به خپلې فطري غوښتنې پوره كوي (پرده، ص:

(196)

له دې امله ځوانانو ته په کار دي چې د خپل پيغمبر په نصيحت عمل وکړي او د خپلې پاک لمنۍ لپاره واده وکړي او خپل صلاحيتونه د ذهني کشمکش پر ځاي د ټولني د سمون او جوړښت لپاره په کار راولي.

الله تعالی دی مونږ او زموږ ځوانانو وروڼو ته د اسلام د دې پيغام د پوهې او پرې د عمل کولو توفيق راکړي. آمين.